

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені А.С.МАКАРЕНКА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Сумського державного
педагогічного університету
імені А.С. Макаренка

Юрій ЛЯННОЙ

«29» травня 2023 р.

введено в дію наказом № 223

«29» травня 2023 р.

КОНЦЕПЦІЯ

національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти в
Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка

Ухвалено Вченою радою
університету 29.05. 2023 р.
протокол № 11

Суми – 2023

СТРУКТУРА ТЕКСТУ

1. Вступ
2. Мета та завдання національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
3. Принципи національно-патріотичного виховання
4. Шляхи реалізації національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
5. Прикінцеві положення

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання студентської молоді університету.

Серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають військово-патріотичне, патріотичне, громадянське виховання як основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості кожного студента – майбутнього педагога, вихователя дітей та молоді ХХІ століття, який спиратиметься на ідеї гуманізму, глибокої моралі, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя тощо.

Сьогодні, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. При цьому потрібно враховувати, що Україна має прадавню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді. Вони уже ввійшли до освітнього і загального простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, що відкриває нові можливості для освітньої сфери.

Нині, виникає нагальна необхідність формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів держави та регіону (Герба, Прапора, Гімну України);
- готовність захищати рідний край (враховуючи безпосередню близькість до кордону з країною-агресором), суверенітет і територіальну цілісність України;
- участь у громадсько-політичному житті університету, громади, країни;
- повага до прав людини;
- верховенство права та рівність всіх перед законом;

- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- любов до університету та рідного краю (Сумщини).

Відтак, враховуючи історико-культурні та науково-педагогічні особливості Сумщини, виникає потреба в оновленні власної Концепції національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка на основі загальнонаціональної «Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України».

I. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

Національно-патріотичне виховання здобувачів вищої освіти СумДПУ імені А.С. Макаренка – це комплексна система заходів і цілеспрямована діяльність структурних підрозділів університету, у співпраці із органами державної влади, закладами освіти, громадськими об'єднаннями, волонтерськими й благодійними організаціями та іншими соціальними інститутами щодо формування у майбутніх педагогів, які будуть виховувати у дітей та майбутніх поколінь високу патріотичну свідомість, почуття вірності, любов до Батьківщини, турботу про благо свого народу, політичну відповідальність, готовність до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності та незалежності України. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, рідного краю (Батьківщини), держави, нації, історико-культурної спадщини.

Метою національно-патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань Українського народу, досягнення

високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, політичної відповідальності, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу.

Складовою частиною патріотичного виховання майбутніх педагогів в умовах війни пріоритетного значення набуває військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту України, проходити службу у Збройних Силах України та інших силових структурах.

Мета патріотичного виховання молоді у СумДПУ імені А.С. Макаренка конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України, Сумщини та університету;
- формування мовленнєвої культури;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної, регіональної та університетської символіки;
- підвищення престижу військової служби, ставлення до військового як до захисника Батьківщини, Героя (особливо, на прикладі наших студентів та випускників);
- формування позитивного іміджу та привабливості Сумщини для жителів інших областей та країн;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- сприяння набуттю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, брати на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;

- утвердження гуманістичної моральності як основи громадянського суспільства;

- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, дбайливого та відповідального ставлення до природи;

II. ПРИНЦИПИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Водночас патріотичне виховання має власні принципи, що відображають його специфіку. Серед них:

- *принцип національної спрямованості* передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі (Сумщини), природи, українського народу, шанобливого ставлення до його культури, історії, традицій; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

- *принцип самоактивності й саморегуляції* забезпечує розвиток у вихованця суб'єктивних характеристик; формує здатність до критичного мислення, прийняття самостійних рішень; формує громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;

- *принцип полікультурності* передбачає інтегрованість української (регіональної) культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування у молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; сприйняття української культури як невід'ємної складової загальнолюдської культури;

- *принцип соціальної відповідності* обумовлює потребу узгодження змісту і методів національно-патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій реалізується виховний процес в університеті;

- *принцип історичної та соціальної пам'яті* спрямований на збереження духовно-моральної, культурно-історичної та матеріальної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;
- *принцип міжпоколінної наступності* зберігає для нащадків зразки педагогічної школи, регіональної та загальнонаціональної культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

ІІІ. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

3.1. Удосконалення нормативно-правової бази національно-патріотичного виховання:

- розробка чи оновлення нормативно-правових документів (концепції, планів виховної роботи факультетів (інститутів)) з питань національно-патріотичного виховання молоді;
- розроблення заходів з інформаційної безпеки, спрямованих на запобігання негативним наслідкам впливу інформаційної війни, та розвиток критичного мислення молоді;
- розроблення порядку фінансування заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання в університеті;
- впровадження програми військово-патріотичного виховання та нормативно-методичного, фінансового забезпечення її реалізації з метою виховання здорового підростаючого покоління, готового захищати свою родину, національні інтереси та територіальну цілісність України;
- створення науково-теоретичних і методичних засад патріотичного виховання молоді: включення проблематики виховання молоді до дослідницьких програм, плану науково-виховної роботи університету (через історію університету, рідного краю, України).

3.2. Напрями роботи університету у сфері національно-патріотичного виховання:

- міжуніверситетська та міжнародна співпраця з питань удосконалення процесу національно-патріотичного виховання, обмін досвідом;
- підтримка та сприяння волонтерським проектам та самоорганізації студентської молоді, спрямованих на заохочення до благодійних, соціальних, інтелектуальних та творчих ініціатив на благо університету, громади, України;
- створення умов для популяризації кращих здобутків та особистостей університету, підтримки професійної і самодіяльної творчості;
- сприяння в оновленні загальної експозиції музею історії університету та створенню тематичної експозиції, присвяченої подіям російсько-української війни;
- сприяння спортивній і фізичній підготовці як складових здорового способу життя студентів, викладачів та співробітників університету з урахуванням принципів національно-патріотичного виховання;
- удосконалення підготовки та перепідготовки кадрів, які займаються питаннями національно-патріотичного виховання студентів в університеті;
- впровадження додаткових годин на вивчення навчальних дисциплін або окремих факультативів, які формують підґрунтя національно-патріотичного виховання (історичного, культурологічного та духовно-морального спрямування);
- вивчення потреб молоді, зокрема шляхом проведення соціологічних та психологічних досліджень.

3.3. Співпраця університету і студентського самоврядування з органами державної влади, громадськими організаціями та суспільством:

- активне залучення до патріотичного виховання студентів університету, учасників АТО/ООС, бойових дій на Сході України та Революції Гідності, російсько-української війни та їхніх сімей, військових капеланів, членів сімей Героїв Небесної Сотні, блогерів, діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спорту, які виявляють активну громадянську і проукраїнську позицію;
- налагодження співпраці з військовими формуваннями України як мотивації до вибору військових професій;

- проведення заходів, спрямованих на реалізацію національно-патріотичного виховання в структурних підрозділах університету (інститути, факультети);

- підтримка та сприяння волонтерським проектам, іншої громадської діяльності та самоорганізації українських громадян, спрямованих на заохочення молоді до благодійних, соціальних, інтелектуальних та творчих ініціатив і проектів на благо університету, міста, області, України;

- створення в університеті умов для популяризації кращих здобутків національної, культурної і духовної спадщини, героїчного минулого і сучасного українського народу, підтримки професійної й самодіяльної творчості;

- залучення молоді до участі у збереженні і підтримці єдності українського суспільства, у громадському русі задля громадянського миру і злагоди;

- сприяння спортивній і фізичній підготовці, спрямованих на утвердження здорового способу життя молодих громадян з урахуванням принципів національно-патріотичного виховання;

- сприяння у роботі клубів, центрів патріотичного виховання та інших організацій, які здійснюють патріотичне виховання на теренах Сумщини;

- залучення студентської молоді університету до участі у всеукраїнській дитячій військово-патріотичній грі «Сокіл»;

- удосконалення підготовки та перепідготовки кадрів (вчителів, викладачів, тренерів), які займаються питаннями національно-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти, культури, спорту;

- активне залучення до національно-патріотичного виховання молоді молодіжних громадських організацій, волонтерських об'єднань, використання їхнього досвіду, потенціалу, методів роботи у вихованні патріотів України.

3.4. Інформаційне забезпечення національно-патріотичного виховання молоді:

- створення електронної бази корисних покликань на веб-ресурси та методичних матеріалів з питань національно-патріотичного виховання;

- виробництво презентацій, відеофільмів, підтримка видання науково-популярної, наукової, художньої літератури національно-патріотичного спрямування;

- організація у соціальних мережах та засобах масової інформації рубрик, що популяризують діяльність та історію університету, історію рідного краю та України, боротьбу українського народу за незалежність, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання різних соціальних інституцій; підтримка україномовних молодіжних засобів масової інформації в рамках університету;

- створення у соціальних мережах дописів, що розвінчують історичні міфи, комплекси меншовартості, наративи та пропаганду країни-агресора;

- підготовка інформаційної та науково-популярної літератури для батьків з питань патріотичного виховання дітей та молоді у сім'ї;

- здійснення заходів щодо розширення фактографічної бази історичних подій, публікація розсекречених архівних документів, що стосуються історії рідного краю, видання історичної науко-популярної літератури, довідкових матеріалів про здобутки Сумщини та України за роки незалежності, книг патріотичної спрямованості;

- використання експозицій та фондів музею історії університету з метою організації та впровадження національно-патріотичних ідей на теренах Сумщини.

IV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Національно-патріотичне виховання в університеті базується на Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 та щорічного Плану національно-патріотичного виховання в університеті.